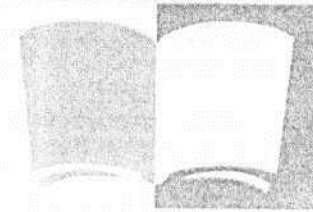
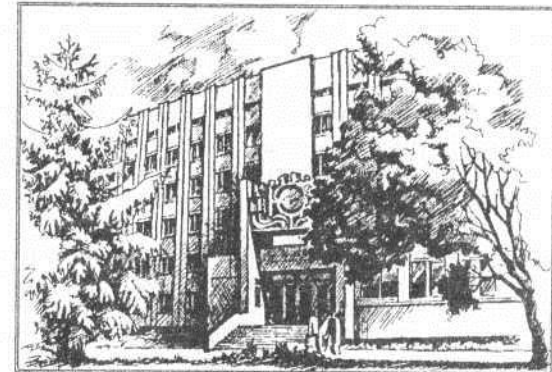


Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад України
„Українська медична стоматологічна академія”



**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПІДГОТОВКИ
МЕДИЧНИХ КАДРІВ**

(Матеріали навчально-методичної конференції)



Полтава -2007

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ З ФАХУ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА-СІМЕЙНА МЕДИЦИНА» У ВИЩОМУ ДЕРЖАВНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ «УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
Ждан В.М., Бобирьов ВМ, Воробйое Є.О., Шил ні на Л.М...... 3

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ОНКОЛОГІЇ З УРАХУВАННЯМ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ НОВОВВЕДЕНЬ У МЕДИЦИНІ ТА РЕОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
Баштан В.П., Шелешко П.В., Литвиненко В.Е., Краєцова А.П., Корнєєв О.В., Чернобай А.В. 5

СІМЕЙНА МЕДИЦИНА: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ
Бєлікова І.В...... 7

ПИТАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ Й ОЦІНКИ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ЛАТИНСЬКА МОВА" В СУЧАСНИХ УМОВАХ
Бєляєва О.М...... 7

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ВУЗЬКОПРОФІЛЬНИХ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
Бєзкороваїна І.М...... 10

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ
Бєзшапочний С.Б., Лобурець В.В...... 12

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ
Бєзшапочний С.Б., Лобурець В.В., Сонній Н.Б., Гасюк Ю.А...... 14

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИКЛАДНОЇ ІМУНОЛОГІЇ
Бобирьов В.М., Ляховський В.І, Шиш Н.В. 17

ВАЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ В ПРОБЛЕМІ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ЛІКАРЯ
Бобирьов В.М., Петрова Т.А., Островська Г.Ю...... 19

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ПЮЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ
Богашова Л.Я., Казанова К.С., Хаєвалкіна Л.М., Сенчакович Ю.В, Федорич Т.Т. 21

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ГОМЕОПАТИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ
Бублій Т.Д., Дубовая Л.І...... 22

ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ І ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ
Васильєв В.М., Кайдашев І. П., Расін М.С., Дігтяр НА...... 24

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НАД ЕЛЕКТИВНИМ КУРСОМ "ПОБІЧНА ДІЯ ЛІКІВ"
Власова О. В...... 27

ПІДГОТОВКА МЕДИЧНИХ КАДРІВ ЯК ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ ВИЗНАЧЕННЮ ГОЛОВНИХ НАПРЯМІВ "ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ" З АЛГОРИТМІВ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКИ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ

Воробйое Є.О., Кулишов С.К., Третяк Н.Г., Сорокіна С.1., Кітура О.Є. ... 29

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ ІЗ ФТІЗИАТРІЇ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ Й ЕПІДЕМІЇ ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УКРАЇНІ
Вородюхіна А. К., Ярешно А. Г., Бондаренко В. Г., Безручко Д. В. 32

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-ОРТОДОНТІВ НА ДОДИПЛОМНОМУ І ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПАХ
Галич Л.Б., Курєєдова К.Л. 34

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ
Гасюк А.П., Ніколенко Л.Г., Волобуєв М.А., Насонов П.І., Новосельцева Т.В., Ройко Н.В., Сидоренко І.І., Проскурня С.А., Черняк В.В. 36

ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ
Пленко Ю., Дем'янюк Д.Г., Ляховський В.І, Крижановський О.А., Горлачов М.і, Сакевич П.П., Дудченко М.О., Шкурупій О.А., Діхтенко Т.Г. 38

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ - ОДНЕ ІЗ ВАЖЛИВИХ ЗАВДАНЬ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
Глаголь Р.В. 42

ДЕОНТОЛОПЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ
Гольденберг Ю.М., Петров Є.Є., Нєстрога Т.В. 44

ОПАНУВАННЯ СТУДЕНТАМИ ОСНОВАМИ МЕДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ НА КАФЕДРІ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ
Грєчаний Л.А., Шевченко В.В., Грєчана Т.О., Рожнов В.Г...... 46

ПРО ДЕЯКІ УМОВИ ПЕРЕХОДУ ДО БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ
Громова А.М., Дудченко А.А., Мітюніна М.і, Нєстеренко Л.А. 48

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ПЮЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРЯ-НЕВРОЛОГА
Грицай Н.М., Литвиненко Н.В., Пінчук В.А., Санін О.В., Силєнєнє Г.Я., Фисун Ю.О...... 49

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ
Гуцалєнєко О.О...... 51

ФАКТОР ВИКЛАДАЧА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ КАДРІВ НА ТЕОРЕТИЧНИХ КАФЕДРАХ
Доєнєко В.І, Пилипченко В.І, Чайка О.М...... 54

ФОРМУВАННЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ВУЗУ В УМОВАХ ПОДАЛЬШОГО ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ
Доєнєко В.І, Сіпєкова О.В. 55

контролю для заключної оцінки студента втрачаються в разі необхідності вирішення складної клінічної ситуації. Розв'язати цю проблему допомагають ситуаційні задачі, коли для загальної оцінки знань студентів використовуються не фактичні запитання, а тематичні клінічні ситуації. Розвитку клінічного мислення у студентів сприяє розв'язування на практичному занятті ситуаційних задач та аналіз листів призначення ліків у клініці. Студент пропонує альтернативні варіанти фармакотерапії з урахуванням особливостей перебігу хвороби, фармакокінетики та побічної дії ліків.

На практичних заняттях із курсу клінічної фармакології застосовується поетапна оцінка якості підготовки студентів, а саме: першим етапом є оцінка теоретичних знань за допомогою тестів для з'ясування базових знань. Тести, які застосовуються на курсі клінічної фармакології, виявляють обсяг засвоєної інформації не лише з фармакології, а й із клінічних дисциплін. Другим етапом є оцінка вміння студента використовувати методи (лабораторні, параклінічні, клінічні) ефективної та безпечної фармакотерапії. Наступним етапом оцінки знань є розв'язання типових ситуаційних задач різної складності, які, на нашу думку, є моделюванням професійної діяльності і відіграють провідну роль у навчанні. Суттєво наближує вузівську систему оцінки в Україні до міжнародних вимог упровадження системи ліцензійних іспитів „Крок 1” та „Крок 2”.

Для оптимізації самостійної роботи студентів, зокрема іноземців, у навчальний та позааудиторний час використовуються видані кафедрою методичні та навчальні посібники: "Загальна клінічна фармакологія" /українською мовою/; "Клінічна фармакологія засобів, що впливають на згортання крові та фібрinolіз" /російською, українською мовами/; "Клінічна фармакологія препаратів для лікування броихост- руктвеного синдрому" /рос., укр. мовами/; "Клінічна фармакологія сечогінних засобів" /рос. та укр. мовами/; "Фармакотерапія основних стоматологічних захворювань" /рос. мовою/; "Рациональная антибактериальная терапия" /рос. мовою/; "Клиническая фармакология средств, влияющих на гемостаз" /рос. мовою/; "Фармакотерапия неотложных состояний" /рос. мовою/; "Клиническая фармакология антигипертензивных средств" /рос. мовою/. Викладачі кафедри створили та видали підручник "Внутрішні хвороби (Фармакотерапія больового синдрому)" /У Боби- рьев В.М., Петрова Т.А., Островська Г.Ю. - Полтава: Верстка, 2003.- 240 с. та навчальний посібник "Внутренние болезни (фармакотерапія больового синдрому)" // Бобирев В.Н., Петрова Т.А., Островская Г.Ю. - Полтава: Верстка, 2003. - 258 с. Проводиться робота щодо створення нового видання підручника "Фармакологія" (українською мовою) // Бобирьев В.М., Чекман І. С. та співавт. - 416 с.

Оптимізація викладання клінічної фармакології потребує постійного пошуку нових форм і методів, які б сприяли покращенню процесу навчання майбутнього спеціаліста. Для цього на практичних заняттях застосовуються різні форми навчання - розв'язання діагностичних завдань із подальшим визначенням найбільш ефективного лікування, ділові ігри, розв'язування комп'ютерних тестів, дискусії з актуальних проблем клінічної фармакології, корекція призначеної фармакотерапії "біля ліжка хворого", розв'язування деяких проблемних питань і т.ін. Посилена увага приділяється контролю викладачем самостійної роботи студентів із вивчення оглядових лекцій на статей, сучасних схем фармакотерапії в наукових виданнях, проспектів та анотацій на препарати відомих фармацевтичних фірм, написання рефератів із певних тем.

Наприкінці семестру з метою підбиття підсумків навчання з курсу клінічної фармакології студенти виконують важливу самостійну роботу -складають протоколи з ефективності та безпеки фармакотерапії. Співробітники кафедри мають багаторічний досвід використання в навчальному процесі цього протоколу, складеного на основі рекомендацій кафедр клінічної фармакології медичної академії І.М.Сеченова та Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. Використовуючи запропоновану схему протоколу, студент складає найбільш ефективну та безпечну програму фармакотерапії певної хвороби, кожне положення якої він повинен захистити і довести як оптимальне. Таке завдання можна виконати, тільки маючи всебічні знання з клінічної фармакології певних груп препаратів, їхньої побічної дії, принципів комбінованого використання тощо. Важливий етап такої роботи - визначення методів контролю ефективності ліків (клінічних, лабораторних, інструментальних), що дозволяє виявити побічні ефекти і вказати заходи профілактики ускладнень фармакотерапії. У період

написання студентами протоколу велике значення має рівень надання їм необхідної консультативної допомоги. Упровадження такої форми навчання сприяє розвитку в майбутніх лікарів клініко- фармакологічного мислення і вміння прийняти самостійне рішення з фармакотерапії.

На засвоєння та поглиблення знань із сучасної клінічної фармакології та фармакотерапії спрямована навчально-дослідна робота з предмета. Студентам пропонується написати реферати з актуальних проблем сучасної клінічної фармакології та фармакотерапії, підготувати розгорнуті схеми фармакотерапії, які є альтернативними наявним у листі призначення. Викладачі надають допомогу студентам у використанні сучасної наукової та навчальної літератури з предмета. Велику кількість наукової літератури студент може одержати для тимчасового користування на кафедрі.

Закордонний досвід підготовки лікаря свідчить про те, що ефективність навчання висококваліфікованого спеціаліста базується на використанні в навчальному процесі досягнень відео- та телекомунікацій, комп'ютерних технологій, навчальних ігор, тренажерів. Указані методи навчання створюють оптимальні умови для вивчення клініко-патогенетичних питань захворювання, вдосконалення лікувальних маніпуляцій та навичок фармакотерапії, сприяють підвищенню загального рівня теоретичної та практичної підготовки студентів, більш об'єктивному оцінюванню отриманих знань. Упровадження сучасних технологічних досягнень у навчальний процес вищих медичних закладів України - важливе завдання.

Якісна підготовка спеціаліста-медика - це багатогранна праця, в якій важливими ланками є створення сучасної матеріально-технічної та навчальної бази, досконала організація навчального процесу з дисципліни і високий рівень викладання.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Богашова Л.Я., Казанова К. С., Хавалкіна Л.М., Сенчакович Ю.В., Федорич Т.Т.

Зміни в програмі підготовки лікарів-інтернів зі стоматології, збільшення терміну навчання до 2 років покладають на викладача певні обов'язки щодо організації та проведення теоретичних занять, а головне - опанування практичними навичками.

Провідною метою інтернатури є розширення теоретичних знань та вдосконалення практичних навичок, підвищення професійного рівня і ступеня готовності лікарів до самостійної діяльності.

Ураховуючи особливості нової програми для лікарів-стоматологів загального профілю, необхідно приділити увагу не тільки поглибленню теоретичної підготовки лікарів, а і їхній здатності діагностувати різні хвороби, надавати ургентну допомогу, проводити необхідні втручання та призначати медикаментозне й інші види лікування, дотримуватися правил етики і деонтології.

У зв'язку з цим на першому році навчання на кафедрі (5 місяців) лікарі-інтерни проходять підготовку з основних розділів стоматології: терапевтичної, хірургічної, ортопедичної, ортодонтичної та стоматології дитячого віку.

Збільшення кількості лікарів - інтернів у групах викликає певні труднощі не тільки в організації навчання, а насамперед в удосконаленні ними практичних навичок. Тому виникла необхідність більш детально проводити розбір хворих на поліклінічному прийомі; вивчати як клінічні, так і допоміжні методи дослідження хвороб: читати й інтерпретувати рентгенівські знімки, аналізи крові, сечі та цитограми.

На прийомі хворих на будь-якому циклі визначаються показання до застосування знеболювальної анестетики вітчизняного і зарубіжного виробництва.

Анестетики без вазоконстрикторів застосовуються при видаленні зубів, але в лікуванні карієсу та його ускладнень ця група знеболювальних засобів мало ефективна. Використання препаратів з адреналіном у співвідношенні 1:100 000 (підока- іну гідрохлорид 2%) успішно застосовується як для видалення зубів, так і в лікуванні твердих тканин зубів. Але найефективніше знеболювання настає від використання препаратів на тлі артикаїну 4% з вазоконстрикторами у співвідношенні 1:200000 (ультракаїн, септанест

та ін.). Таке знеболювання використовується перед усіма стоматологічними маніпуляціями.

У разі виникнення ургентних станів під час прийому лікарі-інтерни під керівництвом викладача надають невідкладну допомогу.

Співробітники кафедри доценти Богашова Л.Я. та Мельник В.Л. зі співавторами видали навчальний посібник про надання екстремальної допомоги: «Неотложная помощь в хирургической стоматологии», в якому описані невідкладні стани, що можуть виникнути на прийомі у лікаря - стоматолога.

Під час вивчення окремих тем посилена увага приділяється комплексному підходу до лікування стоматологічних хвороб. На лекціях лікарям-інтернам викладаються теоретичні основи, а на практичному прийомі визначається етапність спільного втручання залежно від форми та перебігу патологічного процесу. Так, первинне пародонтологічне лікування може проводити лікар-терапевт (професійна гігієна, призначення протизапальної медикаментозної терапії) разом з ортопедом (тимчасове шинування, усунення травматичної оклюзії), а потім проводиться хірургічне втручання.

Аналогічний комплексний підхід можливий у лікуванні періодонтитів. У разі виникнення утруднень у лікуванні або неможливості проходження кореневого каналу лікарю-терапевту допомагає лікар-хірург. Це можуть бути резекція верхівки кореня, ампуація кореня, гемісекція зуба, короно - радикулярна сепарація або реплантація зуба.

Одним із важливих етапів є застосування програмованих методів навчання базисний контроль, який дозволяє оцінити теоретичні базові знання зі стоматології, розуміння матеріалу, загальну медичну ерудицію. Аналіз результатів такого контролю дозволяє не тільки створити уявлення про рівень підготовки спеціаліста^А а й виявити найбільш слабке місце в знаннях окремих лікарів-інтернів, що дає можливість провести додатковий тренінг для успішного складання підсумкового тестування.

Для підвищення ефективності навчального процесу велике значення має контроль досягнення навчальної мети. Це здійснюється у вигляді розв'язання ситуаційних завдань.

Розробка ситуаційних завдань - це перспективний напрямок педагогічної психології. В них закладаються висхідні умови спілкування, їх розвиток, вирішення ситуації напруженості, конфлікту, а також ведення неочікуваних реакцій із боку хворого. Розв'язуванню ситуаційних завдань допомагає організація ділових ігор.

Систематичне розв'язування ситуаційних завдань за період навчання на кафедрі - це ефективна підготовка до ліцензійного іспиту «Крок 3».

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ГОМЕОПАТИЧНОЇ ТЕРАПІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ

Бублій Т.Д., Дубовая Л.І.

Науково-технічний прогрес суттєво змінив навколишнє середовище. Радіаційне і промислове забруднення, широке застосування в побуті синтетичних сполук, уживання в їжу консервантів, барвників, використання харчових добавок суттєво погіршують здоров'я людей.

Значна частина людства страждає на хвороби, які характеризуються хронічною інтоксикацією, виснаженням метаболічних ресурсів організму, що призводить до розвитку імунологічного дисбалансу. Це підвищує ризик автоімунних, алергічних, імунодефіцитних і пухлинних хвороб, зокрема в стоматології.

Розвиток хімії в ХХ столітті зумовив масове виробництво синтетичних лікарських засобів, які суттєво потіснили ліки природного походження. Наслідком цього є «лікарська хвороба», що виявляється, зокрема, у формі дисбактеріозу, інтоксикації, виснаження захисних механізмів організму.

Медицина ХХІ століття нині переживає фармакотерапевтичну кризу, яка виявляється в низькій лікувальній ефективності, виразно посилюється термінологічним хаосом лікарських засобів і їх нераціональним застосуванням. Спостерігається порушення основного лікарського принципу: «Лікувати не хворобу, а хворого».

Людський організм єдиний, і найбільших успіхів слід чекати від методів, спрямованих на лікування людини як єдиної біологічної системи, здатної до саморегуляції.

Цим поглядам відповідає гомеопатія, запропонована Самуїлом Ганеманом (1755-1843). Це оригінальний напрям клінічної медицини, що пройшов багаторічну перевірку практикою.

Гомеопатія як метод терапії має низку суттєвих переваг:

- ~ виражений терапевтичний і профілактичний ефекти;
- дія на рівні всього організму, включаючи психоемоційну сферу;
- відсутність токсичних, алергічних властивостей і звикання;
- доступність, зручність застосування, низька вартість.

За понад двохсотрічний період свого існування гомеопатія завоювала багато прихильників у всьому світі. У ХХ столітті гомеопатія пережила своє друге народження, стаючи все більш популярним методом лікування і профілактики, зокрема в стоматології. Проте ширшому її впровадженню заважають такі обставини:

- * про існування гомеопатії знають не всі, зокрема і лікарі-стоматологи;
- за використання гомеопатії лікарю необхідно докласти певних зусиль;
- наявний відомий скептицизм і консерватизм лікарів щодо основних законів гомеопатії - використання надмалих доз, принципів потенціювання, подібності тощо;
- дотепер не ясний механізм дії гомеопатичних препаратів, а незвичайна термінологія, що збереглася з часів С. Ганемана, викликає в сучасних лікарів, зокрема стоматологів, подив.

Проте перевірка ефективності гомеопатії багаторічною практикою дозволила їй не тільки зберегтися, але й удосконалюватися.

Класичну медицину і гомеопатію об'єднує спільна мета - лікування або поліпшення стану хворого лікарськими засобами, а відрізняє принцип підбору і призначення препаратів, а якщо дивитися ширше - різні уявлення про природу хвороби і шляхи її усунення.

Для класичної медицини хвороба - сукупність симптомів, відповідних діагнозу, які вимагають призначення певних медикаментів, за правильного вибору яких вони мусять^А протистояти чинникам розвитку хвороби. Проте не для кожної хвороби вдається встановити причину і не завжди усунення причини приводить до вилікування, іноді внаслідок лікування з'являються ускладнення.

Якщо класична медицина розглядає хворобу як відхилення від норми, то гомеопатія розглядає хворобу як реакцію організму на хвороботворний агент, спрямовану на одужання. Ці реакції організму суто індивідуальні в своєму прояві, а на оцінці їх сукупності ґрунтується вибір гомеопатичного лікарського засобу. Це вимагає ґрунтовної теоретичної підготовки, досвіду, часто ґрунтується на інтуїції і прирівнюється до мистецтва лікування.

У гомеопатії ліки не пригнічують симптомів, не мають бактеріостатичної, прямої знеболювальної і протизапальної дії, а впливають на систему саморегуляції, корегують захисно-приспосувальні механізми, що дозволяє організму перемогти хворобу.